

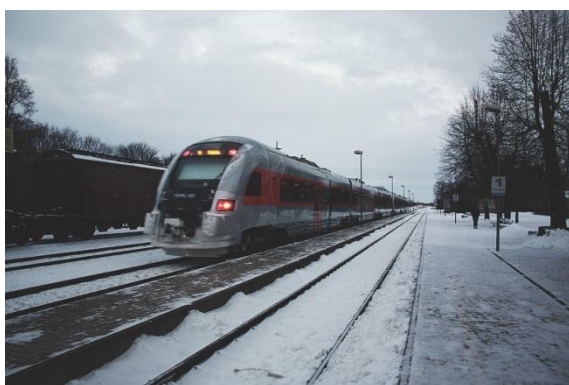
Radvilų mieste - stebinanti kultūrinio paveldo įvairovė

Tik palydėję traukinį ir kiek pasukę žvilgsnį į šoną, šalia Kėdainių traukinių stoties pamatysite neįprastą vaizdą – kitapus bėgių aukščiau medžių viršūnių stiebiasi minareto bokštas, karūnuotas islamo kultūros pusmėnulio simboliu. Tai tikrai neįprastas statinys mūsų krašte. Tačiau tai tik pirmasis iš ženklų, jog atvykote į nuo seno tolerantiškumu ir kultūrų įvairove garsėjantį miestą.

Radvilų reformacijos ženklai

Katalikai, protestantai, žydai ir net škotai... Jei norite prisiliesti prie visų šių bendruomenių kultūrinio palikimo - neaplenkite Kėdainių. Kėdainių geležinkelio stotyje kasdien stoja keleiviniai traukiniai Vilnius–Klaipėda bei Vilnius–Šiauliai. Tvarakaraštį rasti ir bilietą įsigyti galite www.traukiniobilietas.lt.

Daugeliui Kėdainiai visų pirma asocijuojasi su garsiąja Lietuvos didikų Radvilų giline. Šios kilmingos šeimos istorinių ženklų gausu jaukiame Kėdainių senamiestyje. Valdant Radviloms tai buvo kultūrinis ir religinis protestantizmo centras (veikė kelios bažnyčios, gimnazija, spaustuvė). Todėl ir dabar vienas pagrindinių senosios miesto dalies akcentų - evangelikų reformatų bažnyčia. Tai viena didžiausių ir seniausių protestantų bažnyčių visoje buvusioje Abiejų Tautų Respublikoje. Jos kriptoje įrengtas kunigaikščių Radvilų šeimos mauzoliejus, kuriame saugomi 6 unikalūs XVII a. Radvilų sarkofagai. Tai vienintelė atkurta ir sutvarkyta XVII amžiaus Lietuvos didžiosios kunigaikštystės didikų kapavietė Lietuvoje.

Radvilų intelektualinės, švietėjiškos veiklos simbolis senamiestyje - Šviesioji gimnazija. XVII a. Kristupas Radvila įsteigė šią mokyklą, kuri tapo lituanistikos židiniu, čia dirbo lietuvių kalbą mokantys intelektualai, reformatų kunigai, mokėsi įvairių tautybių vaikai, būsimi Vakarų Europos universitetų auklėtiniai. Šiandien į restauruoto pastato vidų verta užsukti dėl unikalaus vidinio kiemelio - pro stiklinį kupolą krentanti šviesa nutvieskia erdvę supančias arkas, ir akimirka pasijunti lyg būtum Vilniaus ar Krokuvos universitete.

Gražiausioje pagrindinėje senamiesčio erdvėje - Didžiojoje Rinkos aikštėje - taip pat susidursime su Radvilų giminės istorija. Ją atvaizduoja įspūdingas skulptoriaus Algirdo Boso sukurtas paminklas "Skrynia". Masyvus bronzos ir granito kūrinys - LDK iždą simbolizuojanti skrynia, virš jos iškilęs LDK didžiojo etmono Jonušo Radvilos biustas, iškalti Kristupo Radvilos Perkūno ir Kristupo Radvilos II bareljefai. Skulptūra gausi istorinių simbolių, tad stebėtojas gali "skaityti" kūrinį lyg istorijos vadovėlį.

Kontrreformacijos palikimas

Reformacijos židinio neaplenkė kontrreformacijos judėjimas – XVIII a. pradžioje į Kėdainius atvyko ir sunkiai, patirdami vietinių gyventojų pasipriešinimą, įsikūrė vienuoliai karmelitai. Medinę Šv. Juozapo bažnyčią katalikų bendruomenė statė net 60 metų. Sovietiniu laikotarpiu kaip ir daugelis kitų maldos namų paversta sandėliu, šiandien restauruota bažnyčia ir greta jos esanti varpinė dėl savo monumentalių formų ir dailios medinės išorės sudaro harmonijos ir ramybės įspūdį. Užsukti į vidų taip pat verta - interjeras išlaikęs autentiškas detales, gausu manieringo baroko papuošimų, švelnios spalvos ir medžio detalės kuria jaukią atmosferą.

Karmelitus mena ir greta esantis Kėdainių krašto muziejaus pastatas. Būtent čia XVII a. pr. - XVIII a. vid. buvo įsikūręs vienuolynas, kol caro valdžia po 1831 m. sukilimo jį uždarė. Užsukę į muziejų galėsite pamatyti, kaip gi atrodė nedidelės Dievo tarnų celės - dalis eksponatų išdėstyti būtent šiuose mažuose vienuolių kambarėliuose.

Žydų kultūros įtaka

Kaip ir daugelyje Lietuvos miestų ir miestelių, žydų bendruomenė Kėdainiuose buvo pakankamai didelė ir įtakinga. Įdomu tai, jog skirtingai nei kitose vietovėse, čia architektūrinis žydų bendruomenės paveldas išliko - Senosios Rinkos aikštėje iki šių dienų stovi sinagogų kompleksas. Didieji vasaros maldos namai (XVII a.) yra vieni iš vos dviejų baroko stiliaus sinagogų Lietuvoje. Čia kurį laiką studijavo žymus žydų mąstytojas Vilniaus Gaonas Eliahu. Kitoje XVIII a. įkurtoje mažojoje žiemos sinagogoje šiuo metu įsikūręs Daugiakultūris centras, kuriame įrengta Kėdainių krašto žydų istorijai skirta ekspozicija. Verta apsilankyti ne tik dėl ekspozicijos - sinagoga išlaikiusi autentišką vidaus planą, atskirtos vyrų (pirmame aukšte) ir moterų (antrame aukšte) maldos erdvės. Prie sinagogų stovėjo neišlikęs skerdėjo namelis, kur buvo ruošiamas mėsa košeriniam valgiui. Jis susprogdintas antrojo pasaulinio karo metais, dabar čia pastatytas paminklas Holokausto aukoms atminti.

Įdomu, jog būtent žydų iniciatyva Kėdainiuose XIX a. antroje pusėje suklestėjo agurkų verslas. Čia buvo didžiausi šių daržovių auginimo plotai visame Pabaltyme. Kiekvienais metais - apie 150 ha agurkų, apie 100 centnerių agurkų sėklų ir apie 300 tūkst. agurkų ir pomidorų daigų!

Kiti kultūriniai akcentai

Kėdainiuose rasite unikalių gatvių. Viena jų - *Džiazo gatvė*, vienintelė gatvė tokiu pavadinimu Lietuvoje. Akmenimis grįsta Kėdainių senamiesčio gatvelė tokiu vardu pakrikštyta tik 2016 m., minint tarptautinę UNESCO džiazo dieną. Ji gyventojams ir svečiams primins ir apie Kėdainiuose vykstančius džiazo festivalius. Palei Nevėžį eina kita gatvė išskirtiniu pavadinimu - *Česlovo Milošo*. Taip pažymima, jog šio garsaus rašytojo gimtinė ir vaikystės vietos yra Kėdainių rajone.

Kiek atokiau nuo senamiesčio yra įsikūrusi Janinos Monkutės-Marks muziejus-galerija. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, išėivė, menininkė Janina Monkutė-Marks nusprendė padovanoti Tėvynei savo kūrybą. Su moderniais tekstilės, tapybos ir grafikos darbais galima susipažinti nuolatinėje autorės ekspozicijoje. Taip pat šiuo metu (iki sausio 7 d.) galerijoje veikia neįprasta paroda pavadinimu "Objektai, kuriuos galima liesti 2". Šioje parodoje pristatomi darbai, kurie skatina interaktyvų santykį tarp žiūrovo ir meno kūrinio - objektus, sukurtus iš įvairiausių medžiagų, parodos lankytojai gali paliesti, pasimatuoti, pasėdėti ir net su jais pažaisti. Tikrai verta išbandyti!

